

SÅDAN GØR VI I AARHUS

Tilgængelighed i kommunale bygninger og i de offentlige rum

Tilgængelighed

i kommunale bygninger og i de offentlige rum

'Sådan gør vi i Aarhus'

Forfatter og udgiver

Aarhus Kommune
Borgmesterens Afdeling

Yderligere oplysninger

Jane Kallestrup, Konsulent

Tlf. 89 40 23 08

jk@aarhus.dk

Grafisk tilrettelæggelse

Søren Laurids Tirstrup

INDHOLD

Side 4	Fokus på tilgængelighed for alle
Side 6	Torve og gaderum
Side 8	De rekreative områder
Side 10	De kommunale bygningsanlæg
Side 12	Kommunikationsindsatsen
Side 14	Nyttige adresser

FOKUS PÅ TILGÆNGELIGHED FOR ALLE

Den fysiske tilgængelighed i Aarhus Kommune er et vigtigt indsatsområde. Denne pjece drejer sig om de kommunale bygninger og anlæg, og er skrevet til de kommunale bygherrer og deres rådgivere.

Målet er at sikre fuld tilgængelighed i forbindelse med nybyggeri af kommunale bygningsanlæg og ved nyanlæg i de offentlige rum, samt reducere eksisterende barrierer i de kommunale anlæg. Aarhus Kommune inspirerer private til at etablere gode tilgængelige løsninger.

Tilgængelighed har Byrådets bevågenhed. I januar 2010 blev der etableret en tilgængelighedsfunktion i Borgmesterens Afdeling og der blev sat fokus på puljen til tilgængelighedstiltag. Denne pjece skal medvirke til at fastholde fokus på den fysiske tilgængelighed .

Tilgængelighed udgør et nødvendigt parameter, når kommunen bygger, etablerer nye anlæg og renoverer. Pjecen beskriver i kort form de rammer og krav, der skal tilgodeses i de offentlige rum (torve, gader og rekreative områder) og i forbindelse med nybyggerier eller væsentlige ombygninger af de kommunale bygningsanlæg.

Pjecen giver et overblik over indsatsområderne.

Aarhus Kommune ønsker at øge tilgængeligheden til gavn for alle, men især for mennesker med handicap. (1) Målet er at skabe universelt design, som kan benyttes af alle.

1. *"Ved borgere med handicap forstås borgerer der som følge af en funktionsnedsættelse (fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk) møder samfundsskabte barrierer - såvel fysiske som holdningsmæssige - som forhindrer deltagelse i samfundslivet på lige fod med andre" - FN's handicapkonvention*

TORVE OG GADERUM

Når vi indretter torve og gaderum i Aarhus, laver vi tilgængelige løsninger. Løsninger skal også tilgodesee personer med et færdselshandicap, herunder personer med synshandicap, hørehandicap, kørestolsbrugere og gangbesværede m.fl.

INDRETNING AF GADERUM

Af hensyn til fremkommeligheden skal en sammenhæng-ende del af fodgængerarealet friholdes for gadeinventar, butiksudstillinger og andre forhindringer. Gangbaner i en minimumsbredde på 1,5 m skal tydeligt afgrænses fra andre færdselsarealer.

BELÆGNINGER OG OVERGANGE

Belægninger på gangbaner skal udføres med jævne, plane skridsikre belægninger, der er sammenhængende af hensyn til kørestolsbrugere og gangbesværede. Chaussé og brosten bør undgås.

På åbne pladser etableres ledelinier af hensyn til blinde og svagtseende. Ved markante retnings skift skal der udføres et opmærksomhedsfelt i afvigende belægningsmateriale.

Nedsænkede kantsten skal have et lodret spring på 2,5 cm af hensyn til mennesker med synshandicap. Stigningen på kantstensrampen skal være 1:10 af hensyn til kørestolsbrugere. (Afventer den nye VD-Håndbog)

Fodgængerovergange markeres altid med et opmærksomhedsfelt i afvigende belægning. Feltet er mindst 90 cm dybt, målt vinkelret fra kantstenen. Fodgængerovergangene forsynes i bymæssig bebyggelse som regel med lydfyr af hensyn til blinde og svagtseende.

BYINVENTAR

Offentligt og privat inventar må ikke anbringes i gangbaner, men må kun placeres i særlige inventar zoner. Trafik og Veje angiver inventar zonerne.

KVALITETSCHECK AF PROJEKTER

Ved større projekter eller ved iværksættelse af udviklingsprojekter skal handicaporganisationerne inddrages fra begyndelsen.

Der foretages som udgangspunkt en egentlig tilgængelighedsrevision af vejprojekter efter vejreglerne. I en række tilfælde vil det endvidere være hensigtsmæssigt at inddrage relevante rådgivere på tilgængelighedsområdet, f.eks. SBI (Statens Byggeforskningsinstitut) eller rådgivere med særlig indsigt.

Projekter på offentlige veje skal indsendes til Trafik og Veje til godkendelse. Trafik og Veje indhenter de fornødne myndighedsgodkendelser, dog undtaget udtalelser fra Brandvæsen og Renovationsvæsen, som indhentes af bygherren. (Bymæssig bebyggelse og vejregler)

VEJLEDNING

De nærmere anbefalinger til indretning af gaderum fremgår af Færdselsarealer for alle, en håndbog om tilgængelighed, udgivet af Vejdirektoratet.

DE REKREATIVE OMRÅDER

Når der sker nyanlæg eller renovering i parker, skove og på strande skal følgende forhold påses :

INDRETNING

De vigtigste park- og skovstier anlægges med en bredde på mindst 1,5 meter og med maksimal sidehældning på 25 promille (1:40). Stierne skal friholdes for lavthængende grene af hensyn til alle, herunder personer med nedsat syn. Stier skal endvidere anlægges, så de kan fungere som naturlige ledelinier for svagtseende. Det vil være relevant med et tilgængeligheden f. eks. gennem en tilgængelighedsrevision.

Bænke, borde, skraldespande mv. anbringes tilgængeligt uden for gangzonen på 1,5 meter. Der opsættes bænke både med og uden armlæn. Specielt for personer med fysisk handicap og ældre mennesker er armlænet vigtigt, når bænken skal forlades. Bænke skal tillige placeres, så der er plads til f.eks. en barnevogn eller kørestol for enden af bænken. Bordhøjden afpasses efter, at kørestole med armlæn kan komme ind under bordet. Handicaptolletter indrettes efter Dansk Standard 3028 og med tilgængelig adgang.

BELÆGNINGER

Belægninger på de vigtigste park- og skovstier udføres med jævne, plane og skridsikre belægninger, som minimum udført med vibreret grus og kalkstabil. Brosten og chaussesten eller lignende ikke plane belægningssten må ikke anvendes som belægning på disse stier.

Tilsvarende skal handicap-parkeringspladser med adgang til det tilgængelige stianlæg og lignende indrettes på et jævnt og stabilt underlag.

HANDICAPEGNET ADGANG

Der sikres adgang til flere strande i kommunen i form af en mindst 1,5 meter bred sti fra parkeringspladsen og ud i vandet. Bålpladser, legeområder, udsigtspunkter og lignende bør som udgangspunkt indrettes tilgængeligt. Trapper på badebroer må højst have en stigning på 15 cm. Der skal også placeres hvileplader på badebroer.

De egentlige naturområder, eksempelvis bålpladser, udsigtspunkter og sheltersområder, ligger ofte meget utilgængeligt, primært for at tilgodese, at de besøgende kan få en maksimal naturoplevelse. Det vil være en udfordring at få god tilgængelighed, men hvis det tænkes ind fra starten, vil det i mange tilfælde være muligt.

Strategien er derfor, at tilgængelighedsindsatsen i lighed med strandene vil blive koncentreret om enkelte steder.

INFORMATION

På Aarhus Kommunes hjemmeside – www.aarhus.dk – oplyses om tilgængelige ruter m.m.

VEJLEDNING

Der henvises til Dansk Standard 105 - Udearealer for alle og Dansk Standard 105.2 - Rekreative arealer for alle. (Afventer nye publikationer)

DE KOMMUNALE BYGNINGSANLÆG

Aarhus Kommune har en stor portefølje af kommunale bygninger med forskellige funktioner. Hvert år opføres nye bygninger, og der gennemføres ombygninger.

Der vil altid skulle sikres ligeværdig adgang for alle. Effektive døråbninger skal være over 77 cm. Udendørstrapper må ikke have en trindhøjde over 15 cm. Tilgængelighedsmæssigt er der forskel på de behov, der skal dækkes. Kravene til indretning af badefaciliteter er eksempelvis mere vidtgående, når der er tale om egentlige plejeboliger end ved indretning af administrationsbygninger.

Aarhus Kommune er indstillet på at tilgodese hensynet til tilgængelighed ud over de forskrifter, der er fastlagt i byggelovgivningen. Ved al nybyggeri skal anvisningerne i Dansk Standard 3028 følges – såvel ved indretning af bygningen, som ved indretning af udearealerne. I forbindelse med ombygninger tilstræbes DS 3028 opfyldt, hvor det er muligt under hensyn til de fysiske rammer og økonomi.

For nogle kommunale bygningsanlæg – f.eks. plejeboliger og daginstitutioner – er der udarbejdet standardbyggeprogrammer, blandt andet med de præcise krav til tilgængelighed. Hvor det giver mening, udbredes brugen af standardbyggeprogrammer. Det er obligatorisk at integrere kravene til tilgængelighed i det konkrete byggeprogram samt sikre, at byggeprogrammerne hele tiden er opdaterede. Den kommunale bygherre skal sikre, at kravene til tilgængelighed bliver efterprøvet i alle byggeprocessens faser. Personer, der har særlig viden, skal inddrages i processen. Kvalitetssikringen kan eventuelt tillige ske ved at inddrage rådgivningsbistand fra f.eks. arkitektvirksomheder med særlig viden om universielt design og tilgængelighed.

VEJLEDNING

Der henvises til Dansk Standard 3028 - Tilgængelighed for alle, samt SBI tjeklister med et A eller B krav. (Bygningsreglement er C krav)

KOMMUNIKATIONS- INDSATSEN

Tilgængelighed som et højt prioriteret område forudsætter en vedvarende indsats. – En indsats, der giver de forskellige aktører indsigt i, hvad der er forskellen på gode og mindre gode tilgængelige løsninger.

INDSATSEN PÅ DE INDRE LINJER

Den interne indsats med hensyn til vedligeholdelse og løbende opdatering af viden omkring tilgængelighedsspørgsmål er primært koncentreret om:

- **Uddannelse**

De relevante forvaltninger forpligtes til at uddanne nøglemedarbejdere i tilgængeligheds-problemstillinger. Det gælder både for de udførende led og de, som er ansvarlig for projekternes gennemførelse.

- **Værktøjer**

De forskellige bygningsafdelinger udarbejder for egne relevante områder en checkliste for tilgængelighed, som anvendes gennem planlægnings- og projekteringsfaserne for det enkelte byggeri eller anlæg. Checklisten opdateres løbende i takt med indhøstede erfaringer og ny udvikling på området.

- **Erfaringsudveksling**

Der etableres et tværmagistratsligt forum, hvor der 1-2 gange om året samles op på erfaringer med udgangspunkt i cases. Hvor det er relevant, indarbejdes erfaringerne i checklister. Erfaringsopsamlingen drøftes jævnligt i Styregruppen for Tilgængelighed.

- **Information**

På Aarhus Kommunes hjemmeside finder du materiale, som f.eks. Aarhus Kommunes Handicappolitik samt links til relevante publikationer og hjemmesider.

- **Brugerundersøgelser og evalueringer**

Via brugerundersøgelser samles der op på, hvad der virker og hvad der virker mindre godt. Erfaringerne indarbejdes i checklister. Stikprøvevis evalueres der på kommunale nybyggerier og ombygninger, når byggeriet er gennemført – så der herved opnås en vurdering af de målsætninger, man har sat sig i forhold til det udførte.

INDSATS I FORHOLD TIL OMVERDENEN

Eksternt handler det især om Aarhus Kommunes involvering i en udbygget dialog med rådgiver- og entreprenørkredse med henblik på at få skabt viden om og forståelse for væsentlige tilgængelighedsspørgsmål. Aarhus Kommune vil fortsætte og udbygge den hidtidige indsats således:

- Tilgængelighedschecklisten videregives løbende til de eksterne rådgivere og entreprenører.
- Bygningsmyndigheden afholder ca. 2 gange om året møde med handicaporganisationerne. På disse møder udveksles erfaringer og informationer om både generelle forhold og konkrete sager med principielt indhold. Tilgængelighedsspørgsmål tages op med jævne mellemrum på de kontaktmøder, som Bygningsmyndigheden har med repræsentanter for byggeriets parter.

NYTTIGE ADRESSER

Aarhus Kommunes Handicapråd

Rådhuset, Rådhuspladsen 2
8000 Aarhus C
Tlf. 89 40 23 04
handicapradet@aarhus.dk

Dansk Standard

Kollegievej 6
2920 Charlottenlund
Tlf. 86 75 55 22
dansk.standard@ds.dk
www.ds.dk

Danske Arkitektvirksomheder

Kristen Bernikows Gade 6 3.
1105 København K
Tlf. 32 83 05 00
info@danskeark.dk
www.danskeark.dk

Statens Byggeforskningsinstitut

Dr. Neergaards Vej 15
2970 Hørsholm
Tlf. 45 86 55 33
sbi@sbi.aau.dk
www.sbi.dk

Vejdirektoratet

Niels Juels Gade 13
1022 København K
Tlf. 72 44 33 33
vd@vd.dk
www.vejdirektoratet.dk

Trafik og Veje

Grøndalsvej 1
8260 Viby J
Tlf. 89 40 44 00
trafikogveje@aarhus.dk

Ejendomsforvaltningen

Rådhuspladsen 2
8000 Aarhus C
Tlf. 89 40 20 55
ejendomsforvaltningen@aarhus.dk

Natur og Miljø

Grøndalsvej 1
8260 Viby J
Tlf. 89 40 20 00
naturogmiljo@aarhus.dk

Køb af publikationer

*Alle Dansk Standards publikationer
kan købes hos:*

Dansk Standard

Kollegievej 6
2920 Charlottenlund
Tlf. 39 96 61 01
www.ds.dk

Integration og Bydelsudvikling
Borgmesterens Afdeling
Rådhuset. Rådhuspladsen 2,
8000 Aarhus C.
Tlf: 89 40 23 08
jk@aarhus.dk
www.aarhus.dk